

KULTUROWE DeeNA

Dziedzictwo - Nowe Aranżacje

MIASTO DĘBICA, MUZEUM REGIONALNE W DĘBICY, PARTNERZY

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowe Centrum Kultury: Kultura – Interwencje. Edycja 2024

- INNymi SŁOWY -

Przeгляд gwary lokalnej w tradycji i pieśni
5 października 2024 r.

Pierwsze tego rodzaju spotkanie miłośników słowa i pieśni, w którym gwara - a raczej to, co po niej jeszcze pozostało - będzie przykuwać naszą ciekawość. A przecież kiedyś gwara była po prostu mową codzienną, nabytą „ze słuchu” w środowisku rodzinnym, wśród mieszkańców, z którymi spędzało się większość życia i na co dzień „gwarzyło”; była naturalnym – bliższym pierwotnemu – sposobem komunikowania się, wyrażania myśli i emocji, tyle że nie wyuczonym, ale nabywanym z „dziada pradziada”. Więc ten język to i nasz język, tyle że zapominany, coraz bardziej zapomniany. Może nawet już zapomniany. A jest w nim wszystko, co powinno być walorem języka: obrazowość, barwność, skrót i precyzja i emocje. Właśnie dlatego, że gwarowy ślad owego języka w naszym regionie jest dziś już ledwie uchwytnym i rzadko spotykanym reliktem, chcemy go dostrzec jako ważny element niematerialnego, duchowego dziedzictwa naszej kultury, swoiste „kulturowe DeeNA” – językowy kod łączący nas z krainą przodków.

Organizatorzy: Muzeum Regionalne w Dębicy, Miasto Dębica, Gmina Dębica,
Partnerzy: Miejski Ośrodek Kultury w Dębicy, Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Dębica, Centrum Kultury i Promocji Gminy Żyraków, samorządy gminne powiatów: dębickiego i ropczycko – sędziszowskiego. **Wsparcie merytoryczne:** Uniwersytet Rzeszowski, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej.

Wsparcie finansowe: NARODOWE CENTRUM KULTURY Program: Kultura - Interwencje

Miejsce i termin: Przygotowanie do przeglądu to miesiące czerwiec – wrzesień. Przeгляд odbędzie się 5.10.2024 r. w Latoszynie Zdroju, w warunkach plenerowych.

GŁÓWNE ZAŁOŻENIE PRZEGLĄDU

„INNYMI SŁOWY – Przegląd gwary lokalnej w tradycji i pieśni” to propozycja skierowana do mieszkańców powiatu dębickiego i ropczycko-sędziszowskiego, którym bliski jest rodzimy język, ze szczególnym udziałem młodzieży zgłoszonej do przeglądu przez szkoły, domy kultury, świetlice, stowarzyszenia lokalne i wspólnoty parafialne. Udział w przeglądzie otwarty jest dla wszystkich – zarówno młodzieży, jak i dorosłych. Poprzedzony będzie samodzielnie planowanym działaniem warsztatowym i realizowanym przez uczestników w miesiącach poprzedzających. Młodzi uczestnicy winni odnaleźć w lokalnej społeczności/ w rodzinie osoby posługujące się gwarą regionalną lub mową potoczną o cechach gwarowych, zapoznać się z typowymi dla tej gwary słowami, zwrotami, powiedzeniami, lub też śpiewem, sposobem bycia – stylem zachowania, a następnie przygotować tekst na dowolny temat z użyciem poznanej mowy przodków. Także dorośli (grupy) posługujący się gwarą, znający powiedzenia gwarowe będą mogli zaprezentować różne formy wypowiedzi. W określonym terminie (4 października) wszystkie zespoły zaprezentują się na przeglądzie, który wzbogacą występy profesjonalnych artystów słowa i muzyków.

CELE I SPODZIEWANE REZULTATY

Celem przeglądu jest rozwój społecznej wrażliwości na piękno i bogactwo mowy i lokalnego języka; poznanie jego źródeł; przekonanie mieszkańców o wartości kulturowej gwary jako swoistego kodu genetycznego określającego nasz związek z miejscem i wspólnotą ludzi; kształtowanie więzi międzypokoleniowych, a także integrowanie społeczności wsi i miasta.

Rezultatem będzie wydarzenie, podczas którego uczestnicy zaprezentują teksty mówione lub śpiewane, dawne lub tworzone przez uczestników, dokumentujące niematerialne dziedzictwo mowy w regionie. W wydarzeniu wezmą udział przedstawiciele różnych środowisk z gmin powiatów dębickiego i ropczycko-sędziszowskiego.

FORMY WYSTĄPIEŃ I KRYTERIA

Zadaniem uczestników jest zaprezentowanie dowolnej wypowiedzi:

- monologu,
- dialogu,
- scenki rodzajowej, dramy,
- opowieści (historie, gawędy, bajki, legendy itp.),
- przyśpiewki (posiadające walory gwarowe)

Uczestnik może przygotować odtworzenie słowne w formie czytanej (osobna kategoria) dowolnego oryginalnego tekstu w brzmieniu gwarowym, bądź z udziałem słów i zwrotów wypowiedzianych lokalną gwarą, używaną w miejscowości, z którą wykonawca się utożsamia.

Pod względem autorskim prezentowany tekst może stanowić:

1) tekst tradycyjny oryginalny zapisany przez dawnych mieszkańców lub zapamiętany w rodzinie, lokalna opowieść (uczestnik może nagrać i zapisać wysłuchaną opowieść starszych mieszkańców, a następnie utrwalić ją i zaprezentować),

2) tekst własny autorski, oparty na kanwie dawnej historii, zapisanej w pamięci mieszkańców,

3) tekst własny autorski, o tematyce współczesnej, z wykorzystaniem lokalnej gwary.

Przegląd nie jest konkursem w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale prezentacją wypowiedzi podlegającą ocenie, wyróżnieniu i nagrodzeniu najciekawszych wystąpień.

Kryteria merytoryczne i artystyczne zostaną opracowane na dalszych etapach przez zespół oceniający, w skład którego wejdą: językoznawcy, etnolingwiści, kulturoznawcy. Istotnym kryterium jest lokalne pochodzenie tekstu bądź – w przypadku gwarowych tekstów i wystąpień autorskich przygotowanych na przegląd – ważnym jest, by jego tematyka związana była z regionem.

ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE I WARUNKI UCZESTNICTWA:

Do udziału w przeglądzie zapraszamy zarówno indywidualnych wykonawców, jak i grupy, zespoły, które zgłaszać mogą szkoły, stowarzyszenia, kluby, domy kultury, koła gospodyń, parafie i inne.

Prosimy, aby Karty zgłoszenia przesyłać do 15 września 2024 r. do Muzeum Regionalnego w Dębicy, ul. Ratuszowa 4, bądź drogą elektroniczną przesłać skan zgłoszenia na adres: sekretariat@muzeumwdebicy.pl

W razie potrzeby doinformowania prosimy o kontakt na numer: 14 683 74 28. Poprzez Kartę zgłoszenia będziemy informować uczestników o bieżących sprawach organizacyjnych i czasie trwania występu. Informacje będą się też ukazywać na stronie www.muzeumwdebicy.pl Prosimy, aby śledzić informacje.

Przegląd odbędzie się w dniu **5 października 2024 r.** w warunkach plenerowych na terenie Parku Zdrojowego w Latoszynie.

W przeglądzie wystąpią także w charakterze gości artyści słowa i muzycy z regionu. Uczestników oceniać będą specjaliści w zakresie językoznawstwa, etnografii, kulturoznawstwa, którzy wyłonią i nagrodzą najciekawsze wystąpienia. Będzie także możliwość wyłonienia najciekawszych wykonawców przez publiczność. Wydarzenie będzie udokumentowane przez lokalną telewizję, a najlepsze autorskie teksty – po uzyskaniu zgody autorów - znajdą się w publikacji Rocznika Muzealnego.

Serdecznie zapraszamy młodzież i wszystkich Państwa do uczestnictwa w Przeglądzie.

*Spróbujmy tak pogwarzyć, tak opowiedzieć o majówce pod kapliczką, o zrękowinach, o kopaniu ziemniaków, pasieniu krów, o herodach albo o czymkolwiek innym, co się kiedyś zdarzało, zdarzyło lub dzieje. A może i odczytać zapisaną opowieść babci, dziadka – kogoś, kto pamięta, lubi i potrafi opowiadać. **Starając się zachować ich słownictwo, wymowę i odmianę wyrazów** – tak, by tę gwarę przypomnieć i zachować.*

Potem się wszystkie zjdziewa i bedziewa uopowiadać choć co.